

jorden, endogsaa i en saadan Grad, at de to sidste Slægtled af danske Bønder har maattet tilkøbe sig den danske Bondejord af Herremændene.

Et nyt Eksempel paa et Besiddelsesforhold, der gør Brud paa Ejendomsbegrebet, opstaar lige efter Enevældens Indførelse gennem Oprettelsen af Len og Stamhuse. Besidderen er ikke Ejer, thi han kan hverken sælge eller pantsætte Ejendommen, og hans Kreditorer kan ikke gøre Indførsel i den. Hvis de havde kunnet det, havde der ikke været ret meget tilbage af den hele Institution allerede for længe siden. Besidderen kan heller ikke raade over Besiddelsen ved Testamente.

Denne Institution blev oprettet med det Formaal at støtte Enevælden paa to Maader. Dels skulde den direkte forhøje Enevældens Hofglans, dels skulde den splitte og svække den gamle danske Fødselsadel. Da Formaalet ikke længere eksisterer, har Institutionen mistet sin oprindelige Hensigt, men maaske har Samfundsforholdene skabt en ny fornuftig Mening med den. Jeg har egentlig aldrig hørt andet til Forsvar for den, end at det var godt, at der her i Landet var store, samlede Ejendomme, hvis Ejere og Besiddere var saa rige, at de kunde drive en vidtgaaende Forsøgsvirksomhed paa Landbrugets Omraade, som der ellers ikke kunde blive Raad til. Den Argumentation er efter min Mening ganske urigtig i Nutiden. Baade det mellemstore og det lille Landbrug er i Stand til ved Sammenlutning og Sammenskud at skaffe de fornødne Midler til Veje for alle de Forsøg, der skal gøres paa deres Bedrifts Omraade, og det bliver gjort bedre, naar det gøres ved Sammenskud af selve Ejerne af disse smaa Ejendomme, for saa har Forsøget direkte til Formaal at skaffe det frem, der er gunstigt for disse Virksomheder. Desuden træder Staten i høj Grad hjælpende til paa dette Omraade. Jeg tror derfor ikke, der er nogen samfundsmæssig Grund til at opretholde denne Institution.

Men saa kunde der jo være Grund dertil for selve Slægternes Skyld? Jeg maa sige, at min mangeaarige Virksomhed som øverste Leder af Administrationen af Lenskontrollen har bragt mig meget bestemte Erfaringer i modsat Retning. Institutionen er for selve de Familier, den omfatter, ikke tidssvarende. Det er kun naturligt, at Lensbesidderne ligesom andre Mennesker holder lige meget af alle deres Børn og ønsker, at det skal gaa dem alle — ogsaa de yngre — godt. De stilles i dette for Forældre alt andet overskyggende Forhold overfor store, ja, næsten

uovervindelige Vanskeligheder. Ofte uden at være Ejere af store Formuer har de dog store Indtægter og er nødte til at leve paa en stor Fod, og alle deres Børn opdrages paa Grund af Hjemmets Overflod til at stille store materielle Fordringer til Livet. Naar Forældrene intet af Betydning ejer, kan de ikke efterlade deres yngre Børn nogen Formue, og disse Børns Stilling i Livet bliver derfor let meget skæv. Enkelte Henvendelser til mig gennem Lensekretæren og adskillige Henvendelser til mig personlig har i Aarenes Løb vist mig, med hvilken Bekymring mange Fideikommissbesiddere ser deres yngre Børns Fremtid i Møde.

Da der saaledes efter min Mening hverken var nogen samfundsmæssig eller nogen i de paagældende Familiers Vel begrundet Interesse i at opretholde det fideikommissariske Baand, var det for mig naturligt at søge Lovgivningsmagtens Hjælp til at opheve dette, saa meget mere som derved en samfundsgavnlig Foranstaltning af betydeligt Omfang kunde fremmes. Da jeg den 13. Februar 1919 fremsatte for dette høje Ting Forslag til Lov om Lens, Stamhuses og Fideikommissgodsers samt de herhenhørende Fideikommisskapitalers Overgang til fri Ejendom, havde jeg en Betænkning at støtte mig til, der var udarbejdet af en af et tidligere Ministerium nedsat Kommission, og jeg kunde bruge som Løftestang for Sagens Gennemførelse de nye, stærke Tanker, som prægede den store Jordreform, som skulde paabegyndes ved Hjælp af den Jord og de Penge, der tilvejebragtes som Vederlag for Løsningen af det fideikommissariske Baand.

Paa den Tid havde mit Ministerium siddet i 6Aar, som havde været overmaade vanskelige, maaske de vanskeligste i hele vort Folks Historie, og Oppositionen havde haft Tid til at samle stor Styrke ved Mistænkeliggørelse af de Foranstaltninger, som Tidens Ondskab havde gjort det nødvendigt at træffe. Naar jeg alligevel turde tage denne store Opgave op, skyldtes det Tillid til Sagen selv og Overbevisningen om, at Oppositionen i Rigsdagen vilde være nødt til i denne Sag at se bort fra Fjendskabet mod Ministeriet. Min Forvisning herom bekræftedes. Allerede den 26. September 1919 var Sagen gjort færdig i Rigsdagen, hvor Lovforslaget blev vedtaget med Tilslutning fra alle Partier undtagen Socialdemokratiet, der fandt, at Lovforslaget ikke gik vidt nok. Den 4. Oktober 1919 stadfæstedes Loven.

Loven gaar ikke ud paa at berøve nogen Person helt eller delvis hans Ejendomsret.